

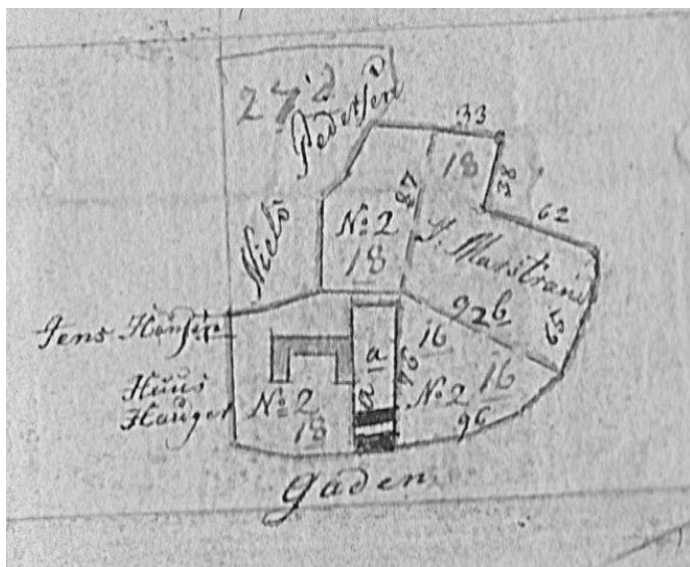
Artikelarkiv Arvesølv 2017

Folkene på Krabbegård gennem syv generationer

af Morten Eriksen

Da Annie Hansen og hendes søster, Elin, sidste generation som voksede op på Krabbegård, i 2015 skulle tømme boligen i Tværgade i Kerteminde efter deres afdøde mor, Gudrun Jørgensen, gjorde de i skunken et mageløst fund, hvis man da har de lokalhistoriske briller på: En æske med et halvt hundrede dokumenter, mange ret medtagne, men delvist læselige. I stedet for at smide dem ud, som nogle i oprydningssiveren måske ville have gjort, henvendte Annie Hansen sig til lokalar-kivet i Munkebo, og dokumenterne viste sig at belyse mange træk af en slægtsgårds forhold gennem næsten 200 år. Meget af det er ny viden.

Gården lå, som andre i landsbyfællesskabets tid, i selve Munkebo by, omtrent hvor Troels Alle nu rammer Fjordvej, men blev som 5 andre udflyttet i løbet af 1800-tallet. Fire af dem fik en placering langt fra landsbyens trygge fællesskab, de første var nuværende "Ingerslyst" og "Skovgård", senere fulgte "Mellemgård", senere kaldt "Højvang". "Krabbegård", den fjerde, fik navn efter sin nye placering på et sted, benævnt "Krabbehuls Agre" i Munkebos østligste vang, Frossenkilde agre. Her skyder nu nye parcelhuse op på den vej, som i dag bærer gårdens navn, Krabbegårdsvej. Hvornår gården fik sit navn, vides ikke, men gårdene havde ikke navne i fællesskabets tid, så det er sket i løbet af 1800-tallet.

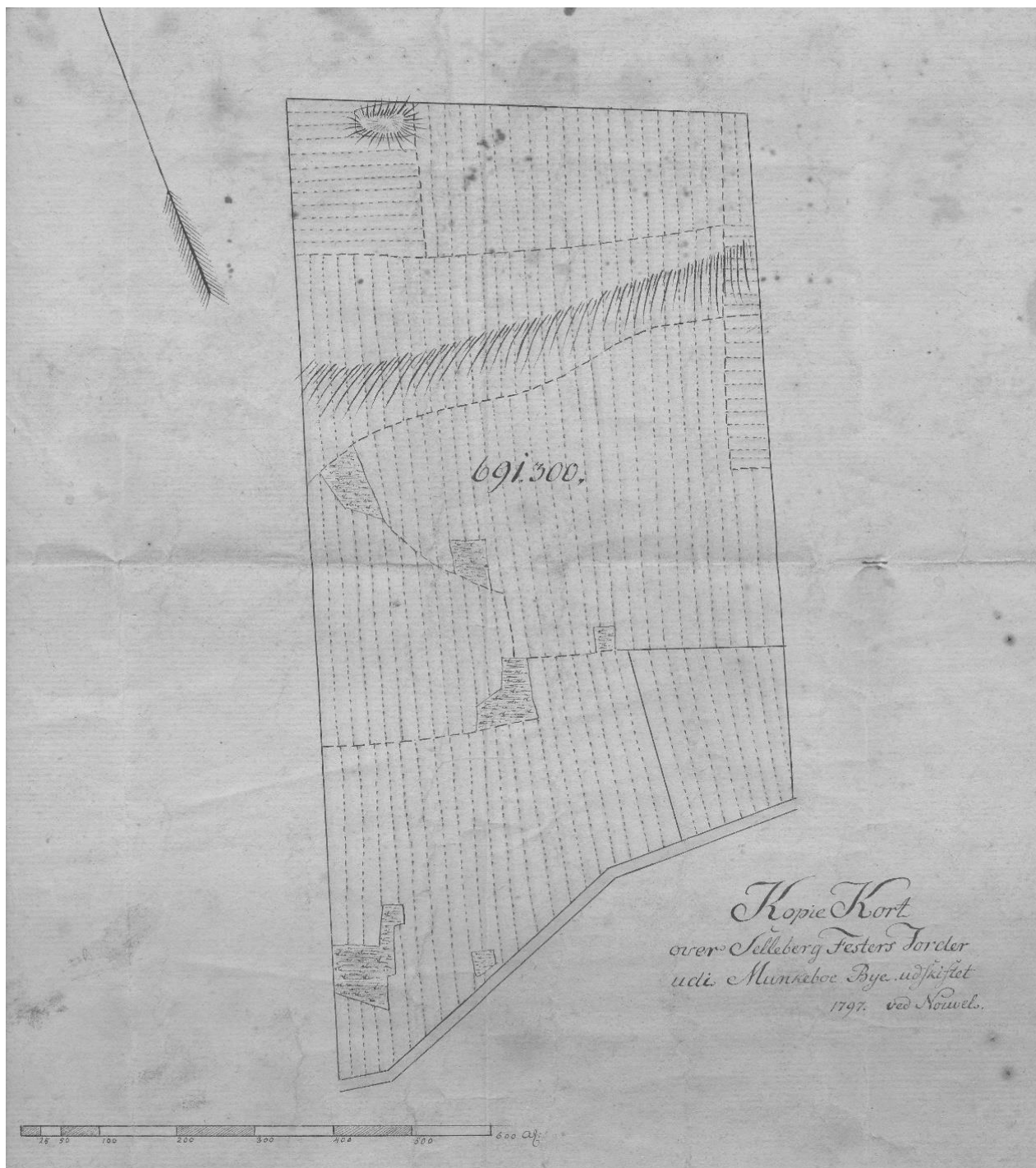

Kort fra 1829 der viser den trefløjede gårds placering hvor nu Troels Allé munder ud i Fjordvej.

Ved udskiftningen i 1797 var gården beboet af Hans Mortensen, hans hustru Kirsten Jensdatter og parrets 7 børn i alderen 23 til 4 år¹). Hans Mortensen var i 1797 en ældre herre på 63 og sammen med en anden af sine bysfæller noget så usædvanligt som både fæstebonde og selvejer på samme tid, idet han ifgl. skøde af 1769 ejede en jordlod i selve Munkebo på hartkorn 1 td., 3 skp. og 1fdk. Den øvrige jord på de mange spredte agre rundt omkring i bymarken havde han i fæste af hovedgården Selleberg, i øvrigt som den eneste af byens gårdmænd. Ved udskiftningen fik Hans Mortensen samlet sin jord, idet hele den lod i bymarken, som havde tilhørt Selleberg, nu

tildeltes ham. Det relativt smalle jordareal forløb fra "Kertemindegyden" (lande-vejen) helt op til Munkebo Bakke.

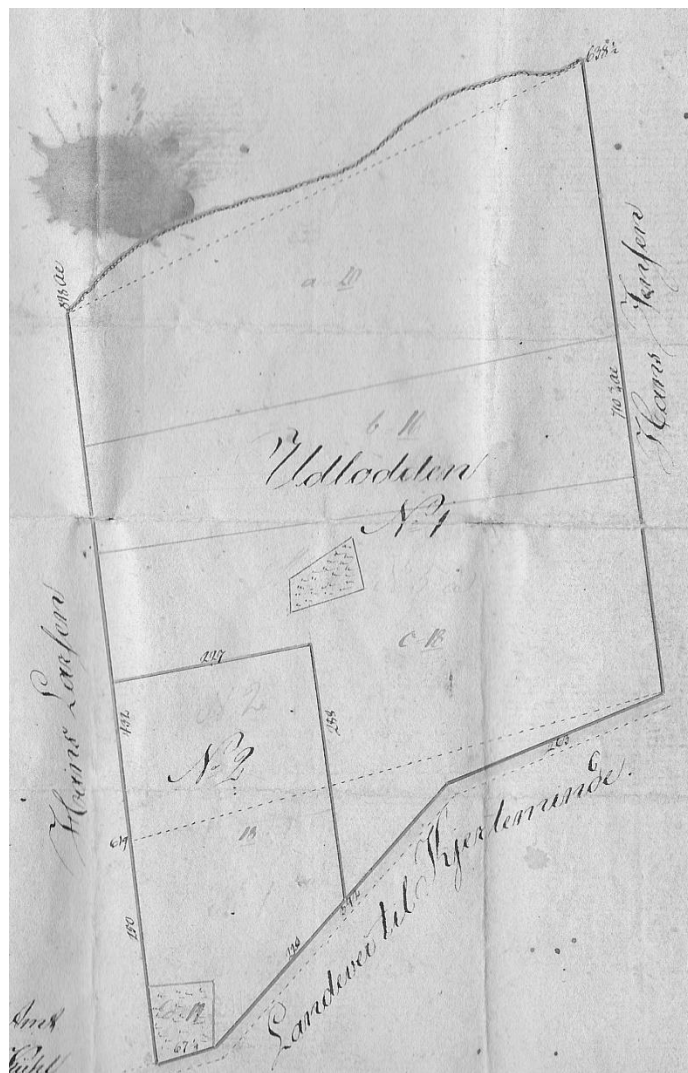
Hvordan fordelingen af den tidligere bymark i. ø. er foregået, vides ikke, men det er vel rimeligt at antage, at da Hans M. var Sellebergs eneste fæster, og hovedgården ikke havde andre tilliggender, var det nærliggende at han overtog hele lodden, som også havde en passende størrelse.

Hans Mortensens udlod på Frossenkilde agre opmålt i 1797 af inspektør Nouvel, som var manden bag udskiftningen i Munkebo. Bemærk den sjældne afbildning af de højryggede agre i agerskifterne. Øverst i venstre hjørne ses Låddenhøj på Munkebo Bakke. Det skraverede område er det ældgamle vangskei mellem Låddenhøjs og Frossenkilde agre, hvoraf dele stadig kan ses langs gaden Toften.

Det ældste af dokumenterne, fra 1804, vidner om at der i udskiftningsprocessen sagtens kunne være knaster. Sagen var, at Hans Mortensen, som benævnes "selvejer og fæster", ved udskiftningsforretningen i 1797 ud over ovennævnte jord var blevet tildelt "en plet jord" i Frossenkilde Agre af kammerherre Rosenørn til Ulriks-holm mod at han midlertidigt afgav "en hans Gaard tilliggende "Gaards og Hauge-plads" i selve byen²⁾. Rosenørn havde imidlertid solgt denne "plet jord" til en anden udflytter, Anders Jacobsen ("Fjordgården"), som igen havde solgt den videre. Det ville Hans Mortensen ikke finde sig i – han havde ovenikøbet fået "hug" af Anders Jacobsen. Det endte dog med et forlig. Hans Mortensen fik erstatning i form af en anden plet jord op mod sin egen og seks rigsdaler for de år han ikke havde kunnet dyrke lodden.

I 1810 solgte Sellebergs ejer, Jens Magnus Berg, hovedgården til etatsråd Ahlefeldt til Bramstrup med den klausul at "der skal udstedes Skøde til hver som forlanger saa". Det benyttede Hans Mortensens søn, Morten Hansen, sig af til på sin faders vegne i juni 1811 at købe den tildelte udlod i Frossenkilde Agre³⁾, der "staar for

Den del af "udlodten", der lå nord for det gamle vangske blev tidligt afhændet, ligeså matrikel 5d i det sydvestlige hjørne i 1829, der dog senere igen kom til at tilhøre gården.

Hartkorn Ager og Eng 6 Td, 7 skp., 2 fjk. Og 2 album". Prisen for hele herligheden, et ganske stort tilliggende efter lokale forhold, var 4500 rigsdaler. I september samme år overdrog Hans Mortensen så "sin hidtidige ifæstlagte Gaard i Munkeboe Bye under Selleberg Gods " til sønnen. Salgsdokumentet omfatter også, som det var skik ved generationsskifte, en aftægtskontrakt med en nøje detaljeret opremsning af aftægtsnyderens rettigheder, helt blottet for familiære følelser, som det også var vanligt. Eksempelvis: "Saaledes forbeholder jeg mig at faae mit Øl frit brygget og mit Brød frit baget naar Morten Hansen selv faar brygget og baget".

Samme år, 5. oktober, mente Hans Mortensen at hans endeligt nærmede sig og fik derfor via herredsfogeden udfærdiget et testamente. Det er et meget slidt dokument, men det der kan tydes er spændende læsning, da det afslører at han må have været relativt velsitueret. Der var på det tidspunkt 4 hjemmeboende børn: Morten, 30 år, samt døtrene Sidsel Kirstine, Anne Marie og Dorte Marie på hhv. 28, 24 og 21 år.

Iflg. testamentet skulle Morten arve alt hvad faderen ejede, gård, jord og indbo⁴⁾. Dog med den klausul at han som vederlag skulle "udrede og betale" sine øvrige søskende. Der følger

så en opremsning. Den ældste søn, Jens, husmand i Munkebo skulle udover "den Understøttelse han deels i Penge deels i Varer har nydt af mig" have 200 rigsdaler. Så det må jo betragtes som et slags arveforskud. Hver af de 3 hjemmeboende døtre får tilnærmelsesvis samme arv: 250 rigsdaler, 1 sengested med omhæng, 5 dyner, 1 lang og 2 korte hovedpuder, 2 par hørlærreds lagner og 6 par blårlærreds do., 1 dragkiste, 1 klædekiste, 1 ko og "fint Brøllop efter Skik og Brug". Den yngste, Dorte Marie, får dog oveni 1 par messinglysestager. Den yngste søn, Niels, 18 år, "tjener i Krigstjenesten ved den staaende Hær". Han betænkes med 600 rigsdaler, og en årlig forsyning af naturalier, som dog skulle ophøre, når han "I Tiden overgaar til de annexerede Bataljoner (dvs. forstærkningsbataljoner) eller paa anden Maade afløses fra den militaire Tjeneste".

De 3 øvrige, ældre døtre nævnes ikke i testamentet. De var muligvis ved diverse giftermål allerede forsørgede. Det er svært at vide, da Munkebos ældre kirkebøger fra før 1815 brændte i 1842. Men gør man den samlede arv op, er det en betragtelig sum penge, Morten skulle udrede, og gården har været velforsynet med drag- og klædekister, sengesteder og -tøj, etc. Og det ser jo ud til at sønnen Jens i tidens

løb også har modtaget en del. Hertil kommer løftet om 3 bryllupper med alt hvad der efter tidens målestok hørte sig til⁵⁾.

Hans Mortensens "endeligt" var nok længere væk end han troede, idet han først døde i 1821 som enke- og aftægtsmand, 87 år gammel, en usædvanlig høj alder efter datidens målestok. Og så tog næste generation over. Morten må kort tid efter overdragelsen være blevet gift med Maren Jeppesdatter fra Særslev. Hun fødte først 2 døtre, Anne Sophie i 1814 og Gjertrud Marie i 1819. To gange fik parret derefter en dreng, i 1822 og 1826. Den første døde kun 3 dage gammel, den anden som 3-årig. Begge med navnet Hans, opkaldt efter farfaderen.

Generelt var tiderne vanskelige for de nye selvejere, og tilsyneladende også for Morten Hansen. Hovedparcellen i Frossenkilde agre må allerede ret tidligt være blevet reduceret med ca. en tredjedel, idet området nord for det gamle vanggårde op mod bakken på et tidspunkt blevet solgt⁶⁾. I 1829 blev det samlede areal af udlodden og lodden i selve landsbyen delt i 2, således at gårdejer Niels Nielsen overtog jorden og bygningerne i landsbyen samt det sydvestlige hjørne af udlodden, der så fik matrikelnummer 5d⁷⁾. Krabbegårds tilliggende var herefter beskedne 3 td. htk., 7 skp., 1 fjk. og 2 album. Udstykningsdokumentet rummer endvidere den meget interessante oplysning, at hovedlodden "bliver at forsyne med Bygninger inden et Aar". Så nu kendes året for Krabbegårds udflytning. At gården faktisk blev flyttet ses i folketællingen 1834, hvor beliggenheden nu er "Munkebo Udflyttere". Man kan jo undre sig over hvorfor udflytningen kom så sent, for det må have været besværligt med den relativt lange tur mod øst med heste, redskaber etc. Den oprindelige gårds frie udsyn mod noret bevarede man til gengæld i rigt mål på den nye placering, for stuehus og have blev placeret sydvendt.

Et andet af de lidt ældre dokumenter skildrer en lidt kuriøs tildragelse. I 1845 følte Morten Hansen og hans nabo Edvard Jespersen (Fjordgården) sig nødsaget til i en officiel deklaration at meddele at der ingen uoverensstemmelse var imellem dem. En tredje part havde antydnet at Edvard Jespersen havde fornærmet Morten Hansen på grund af et antal piletræer i et fælles hegn, som han skulle have borthugget og tilegnet sig. Sagen, som tilsyneladende byggede på en mistolkning af den fælles hegnspligt, blev ordnet i mindelighed.

At gården nu var blevet forholdsvis lille, ses også af antallet af tjenestefolk: I 1834 var der ingen, i 1840 1 karl, i 1845 ingen og i 1850 1 tjenestepige. I modsætning til mange af hans samtidige gårdmandsfæller var Morten Hansen heller ikke medlem af sogneforstanderskabet, men det skal man nok ikke tillægge nogen betydning. I 1850, som næsten halvfjerdsårig fandt han at tiden var moden til at yngre kræfter kom til. Da hans 2 sønner som nævnt begge var døde som små, blev det datteren, Anne Sophie, og hendes mand Otto Nielsen, der trådte til⁸⁾.

Otto Nielsen, f. 1810, var gårdmandssøn fra Munkebo og kom ud at tjene på et par lokale gårde. Han var den ældste af gårdejer Niels Nielsens 2 sønner, så det var vel meningen, at han skulle overtage faderens gård. Men i marts 1840 rejste han i stedet til landsbyen Lund i Homå sogn på Djursland, hvor han etablerede sig som gårdejer. Han var kæreste med Morten Hansens datter, Anne Sophie, som blev gravid. I august fødte hun datteren Karen, som sammen med sin ugifte moder blev på gården i Munkebo.

I 1842 var Otto dog tilbage for i november at blive gift med Anne Sophie⁹⁾. Lille Karen blev hos bedsteforældrene på gården i Munkebo, mens det nygifte par rejste tilbage til den gård i Lund, som Otto må have købt. I Lund fik de i 1843 sønnen Niels, et sæt tvillinger, Maren og Mette, i 1844, og i 1847 sønnen Morten.

Hvorfor blev Otto ikke i Munkebo, hvordan etablerede han sig som gårdejer på Djursland, og hvorfor efterlod parret deres førstefødte hos bedsteforældrene? Det kommer nok aldrig for en dag. Men i hvert fald vendte Otto og Anne Sophie, højgravid med det sjette barn¹⁰⁾, tilbage til fødesognet med de 4 børn i oktober 1849,

efter al sandsynlighed fordi de skulle overtage Krabbegård efter den aldrende Morten Hansen. For inden afrejsen fra Lund var stort set hele løsøret solgt på auktion, og det 8 foliosider lange imponerende katalog med 313 salgsartikler, auktionspriser og købere, omhyggeligt bogført, er bevaret. Salget indbragte 877 rigsdaler. Annie Hansen fortæller at der i slægten har verseret en historie om, at også gården blev taget ned og sejlet til Munkebo, men hvad den i givet fald blev brugt til der må stå hen, for Krabbegård var jo allerede etableret. Men den kan jo være blevet brugt som tilbygning. Blandt dokumenterne er der i. ø. et par breve fra en P.C. Schwartz i Lund med hilsener og diverse afregninger til Otto fra nogle skyldnere der.

Luftfoto af Krabbegård o. 1938. Det ældgamle vangskel med stendige nord for gården er endnu intakt. Bemærk også yderst t.v. den øverste del af pilehegnet langs markvejen ned til Kertemindevej. Piletræerne står der stadig mellem de nye parceller.

I februar 1850 overtog Otto så Krabbegård efter sin svigerfader. Denne var værge for datteren Gjertrud Marie, som led af "svaghed", og hvis arvelod 1200 rigsdaler blev tinglyst som pant i ejendommen, og skulle udbetales, hvis hun forlod gården. Den samtidige aftægtskontrakt, som Otto måtte underskrive, var som sædvanlig, også uhyre detaljeret. Svigermoder Maren døde året efter, 1851, medens svigerfader Morten, nøjagtig som sin fader Hans, nåede den imponerende alder af 87 og således ved sin død i 1868 havde nydt aftægt i næsten 20 år.

Af dokumenterne fremgår det at Otto Nielsen i 1854 købte en lod af husmand Niels Hansen for 1200 rigsdaler. I 1874 må han have haft et ret stort pengebehov, idet han samme dag i juni lånte hhv. 300 og 2000 rigsdaler af husmand Morten Madsen på Dræby Fed. Derudover sad han som den første Krabbegårdsmand i Munkebo sogneråd i to perioder 1853-56 og 1862-65. I 1880 blev det så hans tur til at overlade gården til næste generation. Hans yngste søn, Morten, blev den nye ejer. Den ældste søn, Niels, havde allerede i 1873 dokument meddelt arveafkald – mod betaling, 2500 rdl.

Morten Ottosens skudsmålsbog er blandt dokumenterne, og det fremgår at han frem til 1871 havde tjent hos gårdejer Mads Nielsen, hvorefter han formodentlig flyttede hjem for at forberede sig på at overtage gården. I 1880 får han samtidig med den traditionelle aftægtskontrakt¹¹⁾ til forældrene skøde på gården. Men Morten var stadig ugift, og en kvinde i huset var nødvendig på enhver gård. Så året efter, i 1881 blev han gift med Karen Marie Rasmussen fra Rynkeby, som må have

været meget kompetent, da hun i årene fra 1865 havde tjent næsten en snes steder på egnen. Det ikke helt unge par fik i årene 1882-1898 6 børn, 3 drenge og 3 piger. En af drengene døde dog som 5 årig, og den yngste dreng, Rasmus, fik samme navn som sin afdøde storebror.

Snedker og kunstmaler Ejner Rasmussens smukke maleri af gården fra 1949. Bemærk hestegangen bag ved gården, som dog til sidst blev anvendt til maskinhus.

Andelsbevægelsen og opsvinget for landbruget var kommet i gang fra 1880'erne – det lokale mejeri åbnede i 1899 – og det må også have betydet bedre tider for Krabbegård, som dog fortsat havde et relativt beskedent jordtilliggende på ca. 30 tdr. land. Antallet af tjenestefolk var

også fortsat ret lavt. Ved tællingerne i 1890 var der 3, i 1901 og 1906 ingen, men der var jo også en del børn. I 1911 og 1916, hvor kun sønnerne Otto og Rasmus endnu boede hjemme, var der i begge årene 2. Ved sidstnævnte tælling, der som den eneste angiver indkomst- og formue for de enkelte husstande, er gårdens status relativt pæn, idet indkomsten det år beløb sig til 2500 kr., og formuen var opgjort til 23.000 kr. Morten Ottosen sad, som sin far, i Munkebo Sogneråd i 2 perioder, 1901-1904 og 1904-1907.

Otto Ottosen (1884-1952)

I 1917 skiftede gården atter ejer, idet den ældste søn Otto, f. 1884, overtog den efter det gamle mønster: Skøde og aftægtskontrakt. Hvis man tror at det var nye tider, bliver man klogere. Det eneste nye er, at den var maskinskrevet, men den rummer stadig, selv her ved begyndelsen af 1900-tallet, en ned i de mindste detaljer udpenslet opremsning af aftægtsnydernes rettigheder. Hvor meget man nu og i tidligere tider har stået med kontrakten i hånden, hvis der var uoverensstemmelser, kan vi jo ikke vide. Men aftægtsyderne har, trods det nære familieskab, bestemt ikke haft det let, og man kan sagtens forestille sig at generationerne har slidt på hinanden. Aftægtsperioden blev dog denne gang ikke helt så lang som tidligere: Morten Ottosen døde i 1924 og hans kone, Karen Marie i 1928, begge 77 år.

Otto var i 1920 blevet gift med Olga Christine Jørgensen fra Odense, og parret fik i 1921 og 1923 to døtre, Esther Kirstine og Gudrun Marie. Der er dog ikke mange dokumenter angående gården i det nye ejer-

pars periode. Et af dem er dog lidt interessant: Et ejendomsskyldskema med præcise oplysninger om gården. Grundværdien for de 29 td. land ager er opgjort til

25.725 kr., halvdelen er svær, resten letmuldet jord, begge med lerunderlag. Stuehuset er 36 x 10 alen i bindingsværk og strå, og der er 2 ladebygninger på hhv. 20 x 10 alen og 36 x 12 alen, også i bindingsværk og strå. Dertil en grundmuret staldbygning, 20 x 11 alen, og en svinesti, 10 x 10 alen, opført i kampesten. Besætningen er 3 heste, 8 hornkvæg, 1 får og 18 svin. Det sjældne hestegangshus af ukendt oprindelsesår, som ses på Ejner Rasmussens oliemaleri, nævnes dog ikke. Det blev i øvrigt til sidst brugt til maskinhus.

Folketællingerne viser i øvrigt, at i 1925, 1930 og 1940 var der hhv. 3, 2 og ingen tjenestefolk. Ovenstående kan også suppleres med nogle oplysninger fra 1946, hvor grundskylden opgøres til 28.000 kr, og besætningen der i 1917 ved overtagelsen var 4 heste, 7 køer, 4 ungkvæg, 3 svin og 2 får, nu er lidt større: 4 heste, 9 køer, 6 ungkvæg og 20 svin¹²). I samme værk nævnes at gården blev opført i 1827, hvilket ikke helt rimer med det tidligere nævnte krav fra 1829 om "udflytning senest om et år". Men måske har myndighederne dengang ikke fået at vide at udflytningen faktisk var sket.

Udsnit af målebordsblad 1863-1947 med markvejen ned til Kertemindevej. En del af matrikel 5d (stiplet markering) er afhændet til gartner Jørgen Nielsen, som byggede villa med bagvedliggende drivhuse. Ejendommen, der i 2009 blev erstattet af et nyt hus, kom i begyndelsen af 1960'erne til at ligge i krogen mellem landevejen og den nye vej Lindøalleen (stiplet markering).

Otto døde i 1952, og tiden var nu løbet fra aftægtskontrakter, så der var ingen aftale for enken, Olga Kirstine, som heller ikke afstod gården til næste generation, men blev boende på gården. Gården skulle dog drives videre, men for anden gang i dens historie var der ingen

sønner, så det blev svigersønnen, Laurids Jørgensen, født i Mesinge sogn og gift med Gudrun, der blev forpagter. Det var dog allerede sket inden Otto døde. Laurids var chauffør og kørte for entreprenør Karl Hansen, og landbruget lå ikke rigtigt for ham, så fra ca. 1957 forpagtedes gårdens jord af Tormod Edvardsen på Skålholmgård.

I slutningen af 1950'erne, hvor det traditionelle landbrug i nogle år havde været under hårdt pres, blev mange lokale jordejere som bekendt kontaktet af "mystiske" opkøbere. Det var sikkert kærkomment for nogle af dem, og også Krabbegaard blev kontaktet flere gange. Olgas anden svigersøn, Aage Johansen, gårdejer i Ullerslev, pressede også på for at svigermoderen skulle sælge. Det skete så i 1958, og hun samt Gudrun og Laurids med 3 børn, Annie, Elin og Jørgen, købte hus i Kerteminde. Heldigvis kom alle dokumenterne med, så de ikke blev ildens bytte, for gården blev efter salget nedbrændt af Civilforsvaret.

Det allersidste kapitel blev skrevet i 1970'erne, hvor Ejendomsselskabet Lindø solgte jorden til Munkebo Kommune. Den østlige del blev byggemodnet i 1977, og hurtigt fyldt op med parcelhuse. Den vestlige del fulgte efter i 2004, men her har bebyggelsestempoet været noget langsommere. Begge arealer har adressen "Krabbegårdsvej" som et minde om gården og dens mange beboeres virke.

Olga Kirstine Ottosen (1886-1971), gårdens sidste ejer, i sin stue i Kerteminde.

Ejerliste

? – 1811: Hans Mortensen (1734-1821) g.m. Kirsten Jensdatter (f. 1749)
 1811 – 1850: Morten Hansen (1781-1868) (søn) g.m. Maren Jeppesdatter (1784-1851)
 1850 – 1880: Otto Nielsen (svigersøn) (1810-1890), søn af gmd. Niels Nielsen og Karen Ottosdatter, g.m. Anne Sophie Mortensdatter (1814 - 1888)
 1880 – 1917: Morten Ottosen (1847-1924) g.m. Karen Marie Rasmussen, Rynkeby (1851- 1928)
 1917 – 1952: Otto Ottosen (søn) (1884-1952) g.m. Olga Christine (1896 - 1971)
 1952 – 1958: Olga Christine Ottosen (enke). Forpagtere: Datteren Gudrun (1923-2015) og dennes mand Laurids Jørgensen (1914 - 2003)
 1958 – ?: Ejendomsselskabet Lindø i 1958 og nedbrændt af Civilforsvaret.
 1977 og 2004: Munkebo Kommune udstykkede jorden til parcelhusgrunde i to tempi

De bevarede piletræer i Krabbegårdsudstykkningen. Markvejen fra gården forløb langs østsiden af hegnet. På vestsiden løb "Frossenkilde", som Annie Hansen husker som så klar og ren, at man kunne drikke af den.

Sidste generation på gården. F. v. Elin (f. 1948), Jørgen (f. 1953) og Annie (f. 1944)

Annie Hansen foran sin bopæl, Toften 312. Hun bor i dag, hvor Krabbegårds hestefold lå i det nordvestlige hjørne af lodden.

På Krabbegårds sydvestlige lod, matrikel 5d, byggede gartner Jørgen Nielsen en villa, der kom til at ligge hvor den nye Lindøalleen drejede af fra Kertemindevej. Ejendommen blev i 2009 nedrevet og erstattet af den nuværende villa.

1) Ved Folketællingen 1801 er der kommet yderligere en datter og en søn, i hhv. 1790 og 1793.

2) Referatet af udskiftningsprotokollen er transskriberet af Ole Nederland og findes i Lokalarkivet. Da Hans Mortensen var døv, var det hans kone som godkendte aftalen.

3) Morten, f. 1781, var ikke den ældste søn. Det var Jens, f. 1774. Man kan jo kun gisne om hvorfor det ikke var ham, som skik var, der skulle overtage gården.

4) Arven omfatter tilsyneladende ikke den ny erhvervede udlod. Men måske var solget i oktober formelt ikke afsluttet?

5) Det er fristende at undersøge om de tre døtre blev gift. I Munkebos kirkebog er kun registreret et bryllup: Sidsel Kirstine, i tjeneste hos pastor Rieffenstahl i Munkebo, blev gift i 1815. Så Morten slap lidt billigere!

6) Krabbegårds jord fik ved udskiftningen matrikelnummer 5a. Den nordlige lod blev solgt til den ejendom på nuværende Svishavevej, der senere blev til Bakkegården og fik matrikelnummer 5b. Se i. ø. "Arvesølv 2014" s. 5. Man kan måske forestille sig at det kraftige stendige, der delte lodden i 2, har været for besværligt at komme til? Desværre er årstallet for afhændelsen p.t. ukendt.

7) 5d ses i senere opgørelser igen at tilhøre Krabbegård. Måske fordi den tidligere ejer, omtalte Niels Nielsen, var Otto Nielsens far.

8) Morten Hansen og hans hustru havde yderligere mistet 2 døtre, i 1826 og 1834. Den første som 1-årig og den anden som 17-årig. Anne Sophie havde derfor kun en søster tilbage, den 5 år yngre, Gjertrud Marie.

9) Pastor Holm har signeret attesten på Østergård. Præstegården var netop brændt.

10) Gjertrud Marie, opkaldt efter mosteren, blev født i december 1849 men døde allerede i 1851 kort tid efter at Anne Sophie havde født en dødfødt datter.

11) I kontrakten var der sørget for underhold af Anne Sophies tidligere nævnte søster, Gjertrud Marie. Otto døde i 1890 og Anne Sophie i 1888, så også de nåede en betragtelig alder.

12) Oplysningerne står i "Danske Landmænd og deres indsats – Odense og Assens Amter" s.378.